

Jelena Asztaszjeva:

Érzelmek szótára háború idején

Fordította: Nagy Tamás

Pánik

Berohanok a lakásba, és ordítani kezdek:

– Máté! Azonnal rohanj a boltba, ennivalót kell vened!

– De hát Nénikém, tele vagyunk ennivalóval. Vettem krumplit, két napra is elég.

– Hát nem érted? Elkezdődött a háború! Mi van, ha a boltok egy hétre bezárnak?

És ha egy hónapra?

Máté nem tud ilyesmit elképzelni. Élete huszonegy éve alatt még soha nem volt olyan, hogy ne lehetett volna bármilyen időpontban boltba menni, és megvenni akármit.

Félelem

Bombáznak. Hallom az ablakból a lövedékek hangját. Ráguglizok, mit kell ilyenkor csinálni.

„Rejtőzzön el a lakásban két üres fal közé. Ne legyen a falon ajtó vagy ablak.”

Kóválygok a lakásban. Nincsenek üres falaim! Még a fürdőszoba és a vécé is

ablakos. Három ajtó nyílik a folyosóra, az egyik üveges. Milyen idióta elrendezés.

Talán jobb lenne a pincébe rohanni? Ráguglizok újra.

„Semmilyen esetben ne rejtőzzön a pincébe, ha nincs ott vízforrás, szellőzés vagy mellékhelyiség.”

A mi pincénkben egyik sincs.

Lefekszem a kanapéra. Tök mindegy, úgysem segít semmi.

Éhség

Három órát kell sorban állni, hogy vásároljon az ember valamit. De mit?

Húst venni és lefagyasztani? Ha egy rakéta megrongálja az elektromos hálózatot, akkor nem lesz áram, a hús megromlik.

Makaróni és gabonafélék? Ha elzárják a gázt, akkor hogy fogjuk megenni? Kell valami, amit nem szükséges főzni. Aprósütemény? Már régen szétkapkodták, a polcokon nincs semmi. Talán száríthatnék kockára vágott kenyeret, de kenyér sincs.

Zavartan bámulom az üres polcokat. Szereznem kell valamit. Valamit, amit meg lehet enni a pincében ülve, miközben rakéták süvítenek a házam fölött.

Takarítás

Idegesít a por, fel kéne porszívózni. De mi van, ha a lakást lebombázzák? Mire ez a sok erőlködés?

És mi van, ha evakuálnak bennünket, aztán sürgősen mennünk kell? Hiába mostam fel csak a padlót. Kell-e a lakást takarítani háború idején? Tudja valaki, milyen szabályok érvényesek ilyenkor?

Árulás

Nem fogtam fel azonnal, mi történik. Miért mantrázzák azt az orosz értelmiségi barátaim azt, hogy „ellenzem a háborút”, ahelyett, hogy egyértelműen kimondanák: „a kormányom bűncselekményt követ el, az országban népbutítás zajlik, kétségbe vagyok esve, és nem tudom, mit tegyek.”

Ilyet csak hárman írtak nekem. Valószínűleg ez is sok, tekintve, hogy Oroszország minden negyedik lakosa, mint kiderült, nemhogy nem ellenzi, de még örül is az ukrajnai háborúnak.

Úgy beszéltem az Orosz Föderáció lakóival, mintha élő emberek lennének, de kiderült, hogy zombik.

A legbosszantóbb az, hogy azoknak a barátaimnak lett igazuk, akik 2014 után felhagytak az oroszokkal való kommunikációval, és áttértek az ukrán nyelvre. Toleráns akartam lenni, azt hittem, nem az emberek a hibásak, hanem Putyin. Nem néztem orosz tévét, nem tudtam, mi történik ott.

Levelezés egy orosz barátnővel

Anna: Hogy vagy, Lena?

Jelena: Élek. A várost megszállták, nem lehet elhagyni.

Anna: Azt kérted, írjam meg, az oroszok közül ki támogat téged. Nem értem, hogy lehet NEM támogatni.

Jelena: Remélem, nem mindenki változott zombivá Oroszországban.

Anna: Jó pár barátom van Ukrajnában, néhányan agresszívan kezdtek kommunikálni, mások pedig teljesen felhagytak a párbeszéddel. Miután a kijivi barátnőm meglátott egy rakétát az ablakon keresztül, a negativitás és agresszió olyan áradatát zúdította rám, mintha én lennék a hibás mindenért.

Jelena: Megértem őt. Amikor a házat bombázzák, egyszerűen gyűlöletet érzel.

Anna: Szeretném én is megérteni.

Jelena: Nagyon sok az áldozat. Harkivot lerombolták. Kijivet folyamatosan bombázzák. Tucatnyi barátom vált menekülté.

Anna: El sem tudom képzelni, hogy történhet ilyen a huszonegyedik században.

Jelena: Félek elhagyni a házat. Két órát kell sorban állni kenyérért.

Anna: Az országot sújtó szankciók nevetségesek. Oroszország fele elmaradott vidék. Elképzelem az öregasszonyokat a tyúkóljaikban. Mi nem működik ott?

Az Apple Pay? (eplpéj) Megyek, megetetem a tyúkokat.

Jelena: Mintha egy háborús filmbe csöppentem volna. Rémálom. Lefekszel aludni, és attól félsz, hogy éjszaka lebombázzák a házad. Élelmiszert és gyógyszert sehol sem lehet venni. És amikor megírod mindezt, az oroszországi barátaim azt válaszolják, hogy ez *fake news*. (*féknyúz*) Szerinted hogy érzem magam?

Anna: A helyzetet bonyolítja, hogy már két hete koronavírusos vagyok, folyamatosan gyógyszert szedek, be vagyok kábulva és minden azt sugallja, hogy ez az egész álmom, és most ébredem, nem álmodhatok ilyen baromságokat.

Jelena: Bárcsak én is felébredhetnék.

Anna: Nálunk is blokád kezdődik. Még csak információs, de azt mondják, nincs messze a vasfüggöny. Hát tudni akarom az igazságot. Nyitott szemmel járni, még ha ijesztő is. Ezért írtam közvetlenül neked.

Jelena: Láttad a videókat Kijiv és Harkiv bombázásáról? Mind valós, biztosra veheted.

Anna: Félek az ukrán csatornákat nézni, ennyi szomorúságot és könnyet nem bírok el.

Jelena: És mi hogyan bírjuk el?

Anna: A férjem behívót kapott, nagyon meglepődött. Valami olyasmit írnak benne, hogy SZÜKSÉG ESETÉN, ön köteles bla-bla. Ő meg úgy tett, hogy oké. Furcsa.

Jelena: A barátaitok és családtagjaitok a mieinket fogják ölni, és fordítva. És akkor te magad is érezni fogod azt a gyűlöletet.

Anna: Ne aggódj, a férjem még a légynek sem képes ártani.

Jelena: Ha Putyin megparancsolja, akkor képes lesz.

Gyűlölet

Amikor hallod a lövedékek hangját, amelyek berepülnek a házádba, először félelmet érzel, aztán gyűlöletet. Gyűlöletet azok iránt, akik hagyták, hogy mindez megtörténjen. Egész Oroszország iránt, minden egyes lakosa iránt, kivétel nélkül.

Csak akkor kapcsol be az ember agya, ha kint csend van. Csak akkor lehet bármin is racionálisan gondolkodni.

Amíg nem hallod a lövedékek hangját élőben, nem fogod megérteni, mi a gyűlölet.

Szerelem

Van egy barátom. Pontosabban, bonyolult a kapcsolatunk. Ő Kijiv közelében él, én meg Herszonban. Ritkán látjuk egymást.

Korábban minden reggel írt nekem:

– Hogy vagy, bébi? Minden fasza?

Most meg én írok neki minden reggel:

– Hogy vagy ma? Lőnek? Élsz még?

Korábban abban egyeztünk meg, hogy mindketten a saját utunkat járjuk.

Kötelezettségek nélkül, nyitott kapcsolatban. Most arról beszélgetünk, hogyan fogunk együtt élni, ha véget ér a háború.

„Te elmész dolgozni, én pedig otthon maradok és főzök” – viccelődik.

– Még mit nem! A kanapén fogok feküdni és naphosszat olvasni. Esténként pedig elmesélem neked, mit olvastam aznap.

Úgy tervezte, március nyolcadikán ideutazik, Herszonba. De február huszonnegyedikén kitört a háború, és most nem tudni, találkozunk-e még.

Félek, hogy egy nap nem veszi fel a telefont. A jelenlegi lakóhelye heves tűz alatt áll.

Levelezés egy ukrán barátnővel

Marina: A szomszéd házban megöltek egy nőt. Az összes ablakom betört. Most menekülünk.

Jelena: Talán nekünk is segít valaki kijutni. De hová?

Marina: Egy órával ezelőtt még nem terveztem elmenni. Most minden megváltozott. Szinte semmit sem hoztam magammal. Nyivákol a macska. Lena, csomagolj össze most azonnal! Ne kövesd el az én hibámat.

Jelena: Melyik városban vagy most?

Marina: Rubizsnében. Tizenöt kilométerre Szeverodonecktől. Szeverodoneck heves bombázás alatt áll. Nincs már munkahelyem. A lakótelepünket folyamatosan bombázzák. Már elbúcsúztam az otthonunktól. És te hogy vagy?

Jelena: Megszálltak minket. A háború kezdete óta nem hoztak élelmiszert és

gyógyszert a városba. Ha ez így folytatódik, az éhezéssel is számolnunk kell. Egyelőre azt esszük, amit a háború előtt vásároltunk. Még ukrán zászló van kitűzve, a fennhatóság nem változott. De a polgármester sok utasítást kapott, hogy mit tiltson meg a lakosoknak. Autót vezetni, este nyolc után kimenni, a várost elhagyni.

Marina: Nálunk sorra megölik a járási községek vezetőit. Nincs már munkahelyem. A lakótelepünket folyamatosan bombázzák. Már elbúcsúztam az otthonunktól. El akarok menni. Nem tudom, mit csináljak a macskával. Teljes a zűrzavar. És nem tudsz olyan könnyen kijutni a bombázások miatt. Kibaszottul félek. Húsz méterre a házamtól csapódott be egy rakéta, azóta még mindig remegek.

Jelena: Nálunk a város szélén szétlőttek egy családot. Autóstól.

Marina: Menekülni akarok, de az agyam mindenbe belekapaszkodik... Ház, anya, macska. Arról már nem is beszélve, hogy a pasimat mozgósítják. Itt marad a területi védelmi erőkkel. Sajnos nem házasodtunk össze. Nyár óta húztuk, aztán házfelújítás, aztán utazás, aztán a sok munka. Nem igazán akartam hivatalosan férjhez menni, mi a fenének az nekem, gondoltam. És most... Hogyan fogom majd keresni, ha nem a felesége vagyok? Bárcsak életben maradna. És mi értelme van itt ülni egyedül, ha elviszik a férfiakat? A lakás aligha marad épségben.

Csak a macska... Lena, nincs szívem kidobni az utcára...

Ingerültség

Azoknak a posztjait olvasom, akiknek sikerült elmenekülniük innen. Most Európában vannak, biztonságban, és ennek nagyon örülök. Nézem a történeteiket: egyesek Lengyelországban vagy Moldovában, mások pedig Svédországban vannak. Megértem, hogy nehéz nekik külföldön. Valami mégis bosszant. A kétségbeesés amiatt, hogy *mi* viszont csapdába estünk.

Bűn

Bűntudatom van, amikor Harkivról és Mariupolról olvasok. Mert ezeket a városokat folyamatosan bombázzák. A mi Herszonunk viszont nem szenvedett sokat: egy bevásárlóközpont, két lakóépület, néhány iskola. Ráadásul elszigetelődtünk, mert mindenki háborúzik, csak mi kerültünk megszállás alá. Ez a fogságba esett katonák bűne.

Barátok üzenetei

1

Anyut nem érem el március másodika óta. Mariupolban tartózkodik. Térerő nincs. Háború van. Minden, amit a mai napig sikerült kiderítenem: gáz, villany, térerő és élelem már régóta nincs senkinek. A lakóházát lebombázták. Az emberek az udvaron főzik a kását. Remélem, életben van. Bízom benne, hogy minden rendben vele. Várom. Várni nagyon nehéz. Tehetetlen vagyok, de bizakodom.

2

A mai vadászatról három kenyérrel és két csomag Herkules zabkásával tértem vissza. A nővérem, az apám és a nagynéném különleges katonai műveletet hajtottak végre a boltban: hazahoztak egy zacskó almát. Más gyümölcs nincs. Nekem meg vitaminokra van szükségem! Sorban álltam a robbanások alatt. Leszarom. Egy kilométerre a házamtól valami árkot ásnak. Négy kilométeres a repülőtér, amit robbantgatnak, mi meg éjszakánként hallgatjuk. Egész nap az interneten lógok, valószínűleg, mint mindenki más. Nemsokára szülni fogok. A lényeg, hogy eljuthassak a szülészeti klinikára és kapjak gyógyszert. Minden nap különböző országokból és városokból írnak – gyere hozzánk. Húha! Megint idepörköltek egyet... De hova menjek, ha megszállás alatt vagyunk? Szétvetett az ideg, hogy nem indultam el hamarabb. Nem magam, hanem a születendő baba miatt. Pesszimista vagyok ennek a szarnak a végével kapcsolatban. Így élünk. Napról napra.

3

Tizenkét napja tart a háború – hogy vagytok? Nálunk minden rendben, repülőgépek cikáznak, és robbantgatnak, lefagyott a lábam, amíg a sorban álltam ennivalóért és állateledelért. Öt napra való élelmiszer-tartalékunk van, aztán még pár napig kihúzzuk ecetes uborkával és kompóttal. Már nincs vizeletem, próbálok olvasni – de nem megy valami jól, főleg, hogy minden egyes robbanás kizökkent a könyvből. Nagyon bízom a hadseregben – minden megtakarított pénzem nekik utaltam, hogy közelebb hozzák a győzelmünket.

Választás

Mitől lehet meghalni egy háborúban:

- Ha eltalál egy rakéta, darabokra szedhet.
- Ha eltalálja a házad egy rakéta, meghalhatsz a romok alatt.
- Ha rakétatalálat éri az ember lakását, tűz keletkezhet. Halálra éghetsz vagy megfulladhatsz a füsttől.
- Lelőhetnek egy autóban, miközben megpróbálsz elhagyni a várost.
- Az óvóhelyen ülve éhen halhatsz, mert nem szabad kimenni ennivalóért.
- Éhen lehet halni a blokád alatt, mert a városba nem hoznak be élelmiszert.
- Szomjan halhatsz, ha a vízvezeték megsérül, és nem lesz víz.
- Meghalhatsz egy betegségben, mert nem hoznak be gyógyszereket a városba.

Idő

Amint kitört a háború, azt mondták nekem:

– *Igen, eltart pár napig, de befejezik az egészet.*

Aztán:

– *Minden megoldódik három-négy napon belül.*

Aztán:

– *Minden megoldódik két hét múlva.*

Eltelt két hét, és most azt hallom:

– *Ezt a háborút egy hónapra tervezték.*

Rossz előérzetem van.

Időjárás

Ma kora reggel ébredtem fel, álmomban mennydörgést hallottam. Azt hittem, esni fog.

Aztán magamhoz tértem, és rájöttem, hogy újra bombáznak.

Herszon, 2022. március 12.